

Mobbekommbudet i Vestfold og Telemark

Agenda

- Mobbeombudets rolle og mandat
- Noen sentrale begreper
 - Hva er mobbing?
 - Sosial persepsjon
 - Sosialt konstruerte historier
 - Sosial eksklusjonsangst
- Bakgrunn for lovverk og prinsipper for å lykkes
 - Subjektivitetsprinsippet
 - Barnets rett til å bli hørt
 - Barnets beste
- Kapittel 9a i opplæringslover/aktivitetsplikten
- Erfaringer/refleksjoner fra arbeidet i Vestfold og Telemark

Mobbeombudets rolle og mandat

- Politisk mandat, faglig og administrativt uavhengig
- Rådgivende/veiledende
- Støtte og hjelp til barn, elever og foresatte som opplever utfordringer i barnehage-/skolemiljø
- Likeverdig drøftingspartner
- Nøytral tredjepart, men ikke helt
- Barnets rett til å bli hørt + Barnets beste
- Individ/system

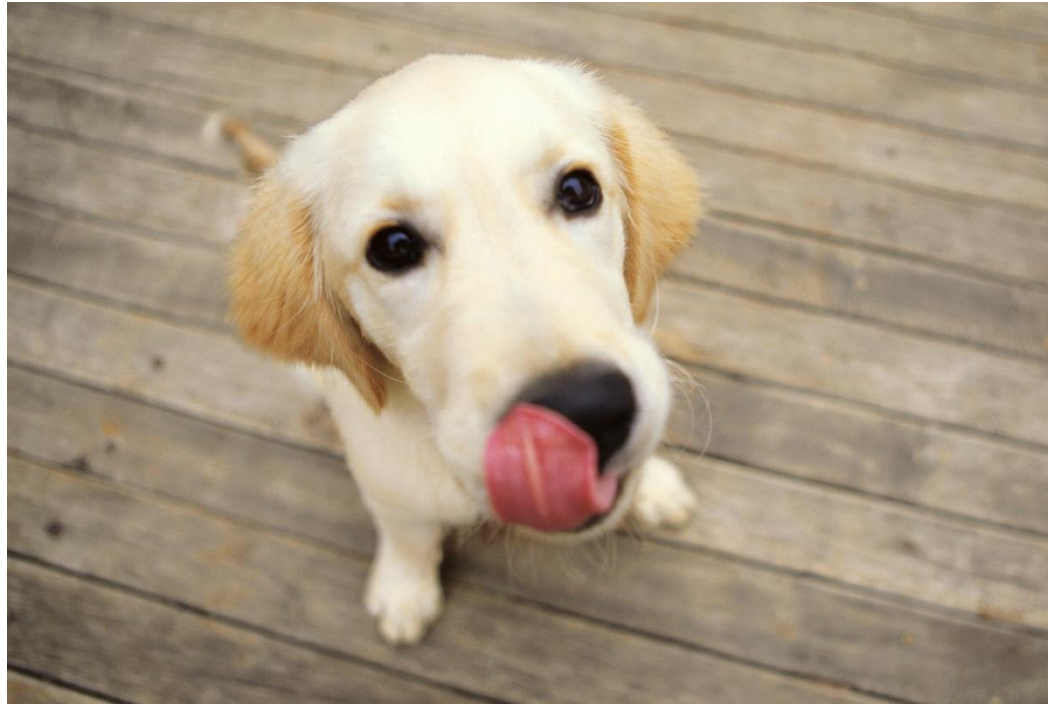

Hva er egentlig mobbing?

- Sosial friksjon/konflikt $\leftrightarrow$ mobbing
- Negative handlinger, gjentakende over tid, utøvd i et ujevnt maktforhold.
- Mobbing er handlinger fra voksne og/eller barn/ungdom som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og ha muligheten til medvirkning.

Sosial persepsjon

Utvikling av sosiale normer (sosial eksklusjonsangst)

- Alle mennesker har en iboende angst for å avvises fra fellesskapet – vil høre til
- Vi mennesker har et grunnleggende behov for å vite hvilke «regler» som gjelder i en gruppe. Hva aksepteres/inkluderes og hva avvises/ekskluderes.
- Vi fremforhandler normer for aksept og inkludering gjennom respons.
- Lav risiko → trygt og inkluderende miljø
- Når en gruppe har på sitt repertoar at noen kan avises/plages/mobbes så øker engstelsen – Hva om den neste blir meg?
- Når engstelsen øker, øker den ekskluderende adferden hos alle.
- Når engstelsen er lav, minker den ekskluderende adferden hos alle.

Utvikling av sosiale normer (sosial eksklusjonsangst)

- Eksempler på destruktive normer
 - De som ikke har riktig stil, vært i syden, hytte på Geilo osv får ikke være med
 - Det å slenge dritt til/om er god humor
 - Ingen liker Lise og Lises status er smittsom
 - Lars er dust, alle slenger dritt til lars
 - Hore, homse, neger, pakkis – ikke alle skjellsord har den samme effekten
- Barn/ungdom og de voksne har parallelle forhandlinger om de samme normene (fravær gir rom for destruktive prosesser)
- Barns/ungdommers normer/sosiale kompass preges av det vi sier OG det vi gjør
- Dobbelt negativ læring

De sosialt konstruerte historiene – Sannheten om...

- «Jammen hun er jo så ...klengete...sur...stille...frekk...»
- «Jammen han er jo så ...voldsom...uforutsigbar...dominerende...»
- «Foreldrene er jo så...vanskelige å samarbeide med...i forsvar...blinde...»
- Kan ha rot i adferdstrekk, enkelthendelse ol
- Selvforsterkende
- Adopteres ofte av de voksne
- Legitimerer avvising og ekskludering

Hvorfor er de voksnes rolle så viktig?

Mobbing

Redsel, utestenging,
krenkende utsagn

Barnegruppe med svak Vi-følelse, mye
erting, ufint språk

Sviktende arbeid med normer, verdier, holdninger og
grunnleggende forhold i organisasjonen og
læringsmiljøet.

Refleksjonsoppgave

Din rolle som lærer vil ha avgjørende betydning for klassemiljøet. Måten du utøver denne rollen på vil få stor betydning for hver enkelt elev.

Hvem vil du være?

Hva vil være viktig for deg i møte med dine elever?

Bakgrunn for lovverket og forutsetninger for å lykkes

- Subjektivitetsprinsippet
- Barnets rett til å bli hørt
- Barnets beste

Subjektivitetsprinsippet

- Det er barnets subjektive opplevelse av eget skolemiljø som avgjør om det brytes mot barnets rett til et trygt og godt læringsmiljø
- Barnehager og skoler som erkjenner dette, hvor dette gjennomsyrrer tilnærming, holdninger og håndtering, lykkes i større grad i arbeidet
- Barn som opplever seg krenket skal ivaretas emosjonelt som om de var krenket. Det må skilles på omsorg og veiledning. (Her er det ikke rom for vurdering.)
- Barn som oppleves krenkende skal følges opp etter en faglig vurdering av situasjonen.

Å høre et barn

- Barnet har **rett** til å bli hørt – ikke **plikt** til å uttale seg
- «Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter...»
 - Hvem?
 - Hva?
 - Hvor?
 - Hvordan?
 - Hvilke?
 - Når?
- Hvilken informasjon skal barnet ha når? Husk – innhenting av informasjon og bruken av informasjonen går hånd i hånd
- Hvilken vekt skal barnets mening ha?

Barnets beste

- De valgene vi tar nå – ivaretar de barnets rettigheter? Her og nå og i fremtiden?
- Rett til beskyttelse
- Rett til god helse
- Rett til utdanning
- Rett til optimal utvikling

(Det er ikke anledning til å gjøre valg basert på for eksempel økonomi, det som er praktisk ol.)

Opplæringsloven kapittel 9a

Aktivitetsplikten

1. Følge med
2. Gripe inn
3. Varsle
4. Undersøke
5. Sette inn egnede tiltak

1 - Følge med

- Alle skoleelever har rett til å ha det trygt og godt på sin barnehage og på sin skole
- Alle ansatte på skolen har plikt til å følge med på om elevene har det trygt og godt
- Alle skoler skal ha gode rutiner for hvordan de skal følge med (tilsyn, observasjon, samtaler, undersøkelser, samtaler med foreldre +++)

2 - Gripe inn

- Alle som er ansatt i skolen skal gripe inn og stoppe krenkelser som mobbing, vold, trakassering, utestenging, diskriminering osv dersom det er mulig.
- Når er det egentlig umulig?

3 - Varsle

- Når det er mistanke om at en elev i skolen ikke har det trygt og godt, er alle ansatte forpliktet til å varsle rektor.
- I alvorlige saker og i saker der det er mistanke om at det er en ansatt ved skolen som gjør at eleven ikke har det trygt og godt, skal rektor varsle skoleeier (kommunen).

4 - Undersøke

- Når det er mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt, har skolen plikt til å undersøke situasjonen.
- Mistanke kan komme av at ansatte gjør observasjoner, at eleven sier noe, at andre elever forteller noe, at foresatte melder bekymring, at undersøkelser viser noe som gir grunn til bekymring osv.
- Målet med undersøkelsen er å finne ut
 - Hvordan opplever eleven situasjonen
 - Hva er det som gjør at eleven ikke har det trygt og godt
 - NB Barnets rett til å bli hørt
- Hvordan kan en undersøke? Triangulering
 - Systematisk og planlagt observasjon
 - Samtaler
 - Kartleggingsverktøy
 - +++

5 - Sette inn egnede tiltak (Aktivitetsplan)

Tiltakene skal:

- Beskytte mot nye krenkelser
- Bygge trygghet
- Fremme inkludering og tilhørighet
- Sikre kontinuerlig oversikt og innsikt i barnets opplevelse av situasjonen
- NB! Barnets beste – Er de tiltakene vi setter inn nå til barnets beste, her og nå og i fremtiden. Gjelder for alle barn som berøres av tiltakene.

- **§ 9 A-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev**
- Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter [§ 9 A-4](#) tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

Erfaringer fra Vestfold og Telemark

- Involveres i 120-150 individsaker pr år
- Henvendelsene kommer i saker som er sammensatte, har vart over lang tid og der skolens håndtering ikke har vært tilstrekkelig til å endre situasjonen
- Bagatellisering– NB! Barnets rett til å bli hørt/subjektivitetsprinsippet
- Hastverk/ikke tilstrekkelig undersøkt → forhastet fokus på løsning og tiltak
- Bommer på problembeskrivelsen
- Tiltak ikke grundig risikovurdert
- Tiltak ikke vurdert opp mot barnets beste

Erfaringer fra Vestfold og Telemark

- Saker med direkte og synlig mobbing fanges lettere opp og håndteres tydeligere i skolen, enn saker med mer relasjonell mobbing
- Elever som mobbes i sitt fysiske miljø mobbes også digitalt
- Med økende alder øker kompleksitet og alvorlighetsgrad, samtidig som de voksnes tilgang minker både mtp informasjon og handlingsrom
- Forebygging er avgjørende, men vi kan ikke forebygge oss ut av alt – det må være et apparat på plass for å fange opp og håndtere!